

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYDIN AYDOĞAN BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2019/22587)

Karar Tarihi: 1/2/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Muammer TOPAL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
İrfan FİDAN
Muhterem İNCE
Raportör : Mustafa Erdem ATLIHAN
Başvurucu : Aydın AYDOĞAN
Vekili : Av. Hacer ÇEKİÇ GÜNDÜZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kolluk görevlilerince güç kullanımı neticesinde yaralanma meydana gelmesi olayıyla ilgili olarak etkili soruşturma yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/6/2019 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.
7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler doğrultusunda tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu 25/8/2018 tarihinde İnsan Hakları Derneği ile Türkiye İnsan Hakları Vakfının birlikte düzenlediği ve kayıp şahısların bulunması için yirmi üç yıldan fazla süredir her hafta devam eden ve kamuoyunda "*cumartesi anneleri*" ismiyle bilinen protesto gösterilerinin 700. hafta eylemine katılmak amacıyla Beyoğlu'na gitmiştir. Başvurucu, eyleme katılmadan önce arkadaşlarıyla Galatasaray semtindeki bir pasajda kafede oturduğu

sırada kafedeki diğer kişilerle birlikte kolluk görevlilerinin fiziki ve sözlü şiddetine maruz kaldığını iddia etmektedir.

10. Kolluk tarafından kayıt altına alınan Olay Değerlendirme ve Müdahale Tutanağı'na göre 25/8/2018 tarihinde başvuruçunun aralarında yer almadığı kalabalık bir grup İstiklal Caddesi Galatasaray Meydanı'nda toplanmaya başlamış ve ses sistemi kurmuştur. Gösterinin ilgili makamlara önceden bildirilmeksizin gerçekleştirildiği ve bu sebeple kanunsuz olduğu yönündeki yüksek sesli uyarıların yaklaşık 30 dakika boyunca yapılmasına rağmen protestocu grubun eylemi sona erdirmemesi üzerine kolluk kuvvetleri protestocu gruba müdahalede bulunmuştur ve neticede yirmi üç kişi yakalanmıştır.

11. Müdahaleden kaçan daha kalabalık bir grup İstiklal Caddesi Hazzapolu Pasajı ve çevresinde yaklaşık 45 dakika içinde tekrar toplanmış, oturma eylemi gerçekleştirmiş ve çeşitli sloganlar atmıştır. Dağılmaları yönünde yapılan birçok uyarı neticesinde dağılmayan gruba öncelikle süpürme yöntemiyle müdahalede bulunulmuş, bunun yeterli olmaması sebebiyle bedenî kuvvet kullanılarak protestocu grup dağıtılmıştır. Başvuruçunun, bu müdahale sırasında yaralandığı iddiasında bulunmuştur.

12. Başvuruçunun olay anlatımına göre kafede buldukları sırada pasaja giren kolluk görevlileri yoğun şekilde biber gazı kullanmış, polislerin amiri olduğu anlaşılan memur tarafından kendilerine hakaret edilmesine başvuruçunun tepki göstermesi üzerine bu amir tarafından başvuruçunun gözaltına alınması talimatı verilmiştir. Başvuruçunun, verilen talimat dairesinde gözaltına alınması amacıyla üzerine gelen polislerden biri tarafından itilerek yere düşürülmüş ve aynı polis elindeki cop ile başvuruçunun sol eline ve yüzüne vurmaya başlamıştır. Polis memurunun başvuruçunun araya girmeye çalışan arkadaşlarına yönelmesi esnasında ayağa kalkıp uzaklaşmaya çalışan başvuruçunun, polisler tarafından plastik mermilerle sırtı ve ayakları başta olmak üzere birçok yerinden vurulduğunu ve kendinden geçmiş vaziyette olay yerindeki bir mekâna sığındığını ileri sürmüştür.

13. Arkadaşlarının yardımıyla olay yerinden ayrılan başvuruçunun kendi imkânlarıyla olay günü Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesine gitmiştir. Burada düzenlenen 25/8/2018 tarihli ve 546370319 sayılı raporda kollukça yapıldığına dair bir ayrıntı verilmeksizin darp beyanı ile gelen başvuruçunun "*sağ dirsek posteriorda 2 adet 1 cm lik dermabrazyon, sağ ön kolda 3 cm lik dermabrazyon, sırt bölgesinde 3-4 cm genişliğinde çok sayıda ekimoz ve dermabrazyon olduğu*", ortopedi muayenesinde acil *osseoz patoloji* tespit edilmediği, grafilerinde sol el bileğinde *trapezium fraktürü* (kırık) saptanarak ön kolun alçı ve atele alındığı belirtilmiştir.

14. Başvuruçunun, rahatsızlığının geçmemesi üzerine 26/8/2018 tarihinde Bakırköy Sadi Konuk Devlet Hastanesine gitmiştir. Burada yapılan muayenesi sonucu tanzim edilen hekim raporunda "*hastanın ifade ettiğine göre darp sonrası sol el bileğinde ağrısı olan hastaya ...L trapezium frk, ...A kol scafoid alçı uygulandı, işlem öncesi ve sonrası perifeirk noravuskuler muayenesi doğal dolaşım takibi ...vasyon anlatıldı, dolaşım ve grafi kontrolüne çağırıldı, poliklinik kontrolü verildi. Karpl kemik(ler)in diğer kırığı (ön tanı)*" görüşleri belirtilmiştir.

15. Başvuruçunun 10/9/2018 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) şikâyetinde bulunmuştur. Başvuruçunun şikâyeti üzerine açılan soruşturma, yine aynı protesto eylemleri ile ilgili olarak kolluk güçleri tarafından fiziki şiddete maruz kaldığı gerekçesiyle şikâyetinde bulunmuş olan bir diğer şahsın bu iddiasına ilişkin devam eden

soruşturmasını konu edinen 2018/146006 numaralı dosya ile hukuki ve fiilî irtibat bulunduğu gerekçesiyle birleştirilmiştir.

16. Başvurucunun yaralanmasının niteliğini tespit etmek amacıyla İstanbul Adli Tıp Şube Müdürlüğünden (Adli Tıp Kurumu) görüş sorulmuştur. Adli Tıp Kurumunun 10/9/2018 tarihli raporu ile *"kişinin yapılan muayenesinde; kolun atelde olduğu görüldü, şahıs sırtında ve sağ krusta plastik mermi izleri bulunduğunu ve bunlara dair cep telefonuyla çekilmiş fotoğrafları gösterdiğinde fotoğrafta kırmızı olarak görülen yerlerde halen halka şeklinde ekimozların olduğu görüldü"* kaydına yer verildiği ve sonuç olarak *"Kişide sol el bileği trapezium kırığına neden olan yaralanmasının; kişinin yaşamını tehlikeye sokan bir durum olmadığı, basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif nitelikte olmadığı, vücuttaki kemik kırıklarının hayat fonksiyonlarına etkisi ...; şahısta saptanan kırığın hayat fonksiyonlarını ORTA(2) derecede etkileyecek nitelikte olduğu"* kanaati bildirilmiştir.

17. Başsavcılık tarafından 28/2/2019 tarihinde, kararın şüpheli bölümünde somut herhangi bir kolluk görevlisinin ismine yer verilmeksizin *"İlgili kolluk görevlileri"* ibaresi kullanılarak hazırlanan karar ile görevi kötüye kullanma, hakaret, basit yaralama ve tehdit suçlarıyla ilgili olarak kovuşturma yapılmamasına karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"Beyoğlu Kaymakamlığı'nca yasaklanan toplantının yapıldığı Galatasaray Meydanında toplananlara polisin 'dağılın' diye beyanda bulunduğu, bu uyarıyı tekrarladığı, toplantının yasal olmadığına belirtildiği, zor kullanma yetkisinin kullanılacağına ihtar edildiği, toplanan şahısların dağılmaması üzerine görevli polis memurlarının zor kullanma yetkilerini kullandıkları, kalabalığı dağıttıkları, bu esnada bir kısım toplantıya katılanların yaralandıkları, katılanların tespit edilenlerinin hakkında Terör ve Örgütlü Suçlar Soruşturma Bürosunda soruşturmanın devam ettiği, müşteki AYDIN AYDOĞAN'ın toplantıya katılıp katılmadığının belli olmadığı gibi herhangi bir polis merkezine müracaatının olmadığı, 25/08/2018 tarihinde yaralandığını beyan ettiği, 10/09/2018 tarihinde yaklaşık 15 gün sonra Cumhuriyet Savcılığına müracaat ettiği, nerede ve nasıl yaralandığının belli olmadığı anlaşıldığı,

...

İçişleri Bakanlığının yayınladığı 25.08.2011 tarihli Toplumsal Olaylarda Görevlendirilen Personelin Hareket Usul ve Esaslarına Dair Yönerge ve Emniyet Genel Müdürlüğünün 15.02.2008 tarihli 19 sayılı Göz Yaşartıcı Gaz Silahları ve Mühimmatların kullanım talimatı çerçevesi 2559 Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun 16. Maddesi dosya içerisinde mevcut müşteki/şüpheli ifadeleri, doktor raporları içerikleri ve tüm soruşturma evrakı birlikte değerlendirildiğinde;

Şüphelilerin müştekileri darp ettiklerine dair kamu davası açmayı gerektirir kanıt ve emare elde edilemediğinden, ayrıca yine şüphelilerin müştekilere hakaret ve tehdit ettiklerine dair soyut beyan dışında herhangi bir delil elde edilemediğinden,

Şüpheli/ler hakkında CMK'nun 172. maddesi gereğince kamu adına kovuşturmaya yer olmadığına..."

18. Başsavcılıkça verilen bu karara karşı sunduğu 11/4/2019 tarihli itiraz dilekçesinde başvuru, olayın tanıklarını belirtmiş ve dilekçe ekinde ise polis müdahalesi sonucu yaralandığını gösteren fotoğrafları içerdiğini iddia ettiği CD sunmuş; itirazı inceleyen İstanbul 4. Sulh Ceza Hâkimliği 2/5/2019 tarihli kararıyla Başsavcılık kararının *"usul ve yasaya uygun olduğu, kararın gerekçesine göre yerinde olduğu ve itiraz sebeplerinin yerinde olmadığı"* gerekçesine dayanarak ret kararı vermiştir.

19. Ret kararının başvuruca 22/5/2019 tarihinde tebliğ edildiği anlaşılmaktadır.

20. Başvuruca 20/6/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

21. İlgili hukuk için bkz. *Özge Özgürengin*, B. No: 2014/5218, 19/4/2018, §§ 24, 25, 29-31; *Ali Ulvi Altunelli*, B. No: 2014/11172, 12/6/2018, §§ 24-26, 36-38; *Mehmet Güneş*, B. No: 2015/16417, 11/12/2018, §§ 24-26.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Anayasa Mahkemesinin 1/2/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

23. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Şerif Ay* (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruca adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Başvuruca İddiaları ve Bakanlık Görüşü

24. Başvuruca; bir kafede arkadaşlarıyla çay içerken kolluk müdahalesiyle karşı karşıya kaldığını ve fiziki şiddet gördüğünü, buna karşın etkili soruşturma yürütülmediğini ve delillerin toplanmadığını belirterek toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının, kötü muamele yasağının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Bakanlık görüşünde, Başsavcılığın başvuru konusu olayı aydınlatmak adına soruşturma işlemleriyle gerekli adımları attığı, şikâyet dilekçesi ile yetinmeyerek aynı gün müşteki sıfatıyla başvuruca ifadesini aldığı gibi yine aynı gün olayı aydınlatmak adına başvuruca müzekkere ile İstanbul Adli Tıp Kurumu Şube Müdürlüğüne sevkini sağladığı, başvuruca soruşturmaya dâhil olmasına imkân tanıdığı ve 5,5 ay gibi makul bir sürede soruşturmayı sonuçlandırmak suretiyle devletin bu tür olayların soruşturulmasında beklenen yükümlülüğünü de yerine getirmiş olduğu belirtilmiş; ayrıca mevcut dosya kapsamı itibarıyla Başsavcılık tarafından varılan vakıya ve nitelendirmeye dair sonuçtan ayrılmayı gerektirir maddi ve hukuki bir nedenin olmadığı ifade edilmiştir.

26. Başvuruca, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını yinelemiş; ayrıca başvuru formu ekinde sunduğu, kolluk görevlilerinin kendisine müdahalesini gösteren fotoğraflarla şiddet gördüğünü somut olarak ortaya koyduğunu belirtmiştir.

C. Değerlendirme

1. İncelemenin Kapsamı ve İddiaların Nitelendirmesi Yönünden

27. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı*" kenar başlıklı 17. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

28. Anayasa'nın "*Devletin temel amaç ve görevleri*" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, (...) kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

29. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

30. Başvurucunun kolluk görevlilerinin müdahalesi esnasında fiziki şiddet görme ve bu olaya ilişkin yargısal süreçle ilgili şikâyetlerinin kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği anlaşılmıştır.

31. Öte yandan Anayasa Mahkemesi *Ali Rıza Özer ve diğherleri* ([GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 62) ve *Onur Cingil* (B. No: 2013/7836, 16/4/2015, § 62) başvurularına dair kararlarında, kolluk kuvvetinin orantısız güç kullanarak bir toplantıya veya gösteri yürüyüşüne müdahalede bulunması nedeniyle hem kötü muamele yasağının hem de toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddialarını içeren başvuruları nasıl inceleyeceğini belirtmiştir. Anılan kararlarda kolluk kuvvetinin kötü muamelesine maruz kalındığı şikâyeti sonrası adli makamlarca yürütülen ceza yargılaması süreci ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlaline ilişkin iddianın bir bütün hâlinde incelenmesi gerektiği vurgulanmıştır (*Mehmet Güneş*, § 59).

32. Başvuru konusu yapılan toplantıya/basın açıklamasına ilişkin olarak başvuru "*Cumartesi Annelerinin 700. Haftasındayız*" sloganı ile yapılması planlanan etkinliğe katılmak amacıyla Beyoğlu'na gittiğini ancak etkinlikten önce Galatasaray semtinde bulunan bir pasajda arkadaşlarıyla çay içmekte iken kolluk görevlilerinin müdahalesi esnasında yaralandığını ileri sürmüştür. Başvurucunun gerçekleştirilmesi planlanan toplantıya katıldığı için kendisine yapılan müdahalenin şekli, müdahale öncesi ve sonrasındaki davranışları ile başvuruca müdahale edilmesi ve basın açıklaması arasında bir bağlantı kurulduğuna ilişkin olarak kendi iddiasından başka bir bilgi mevcut değildir.

33. Bu itibarla başvuru formu ve ekleri ile soruşturmadaki mevcut deliller toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına ilişkin değerlendirme yapılmasını da mümkün kılmamaktadır. Dolayısıyla toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı açısından ayrıca inceleme yapılmayacaktır.

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

34. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

35. Devletin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüğünün usule ilişkin bir boyutu bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, her türlü fiziksel ve ruhsal saldırı olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmî bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, söz konusu saldırıları önleyen hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak ve karışıklı olaylarda kamu görevlilerinin ya da kurumlarının kendi sorumlulukları altında meydana gelen olaylar için hesap vermelerini sağlamaktır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 110).

36. Buna göre bireyin bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesi -“Devletin temel amaç ve görevleri” kenar başlıklı 5. maddesindeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- etkili resmî bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır. Bu mümkün olmazsa bu madde sahip olduğu öneme rağmen pratikte etkisiz hâle gelecek ve bazı hâllerde devlet görevlilerinin fiilî dokunulmazlıktan yararlanarak kontrolleri altında bulunan kişilerin haklarını istismar etmeleri mümkün olacaktır (*Tahir Canan*, § 25).

37. Yürütülecek ceza soruşturmaları, sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verecek şekilde etkili ve yeterli olmalıdır. Soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek olayı aydınlatabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplamaları gerekir. Dolayısıyla kötü muamele iddialarının gerektirdiği soruşturma bağımsız bir şekilde, hızlı ve derinlikli olarak yürütülmelidir. Diğer bir ifadeyle yetkililer, olay ve olguları ciddiyetle öğrenmeye çalışmalı; soruşturmayı sonlandırmak ya da kararlarını temellendirmek için çabuk ve temelden yoksun sonuçlara varmamalıdır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 114).

38. Devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında bazen tek başına soruşturma yapılmamış olması veya yeterli olmaması da kötü muamele teşkil edebilmektedir. Dolayısıyla şartlar ne olursa olsun yetkililer, resmî şikâyet yapılır yapılmaz harekete geçmelidir. Şikâyet yapılmadığında bile işkence veya kötü muamele olduğunu gösteren yeterli, kesin belirtiler olduğunda soruşturma açılması sağlanmalıdır. Bu bağlamda soruşturmanın derhâl başlaması, bağımsız biçimde, kamu denetimine tabi olarak özenli ve süratli yürütülmesi, bir bütün olarak da etkili olması gerekir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 116).

39. Soruşturma sonucunda alınan kararın soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olması, bunun yanı sıra söz konusu kararın yaşam hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın aradığı zorunlu bir durumdan kaynaklanan ölçülü bir müdahale olup olmadığına yönelik bir değerlendirme içermesi de gerekmektedir (*Mert Arslan ve Özgür Tezer*, B. No: 2018/2830, 13/4/2022, § 57).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

40. Başvurucu; halka açık mekânda otururken kolluk görevlilerinin mekânın içine biber gazı sıktığını, kolluk görevlilerinin amiri olduğu üniformasındaki rütbe işaretlerinden anlaşılan görevlinin kendilerine "Y..., katil devlet demek yok, sizi burada yaşatmayız, adam olacaksınız!" şeklinde hitap etmesi üzerine kendisinin "Bize hakaret etmeyin." diyerek karşı çıktığını, aynı görevlinin yanındaki polisler "Bunu alın." demesi üzerine bu polislerden biri tarafından itilerek yere düşürüldüğünü ve copla darbedildiğini iddia ederek Başsavcılığa şikâyette bulunmuştur.

41. Bir devlet görevlisi tarafından Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin bir iddianın soruşturma makamına iletilmesi durumunda etkili soruşturma yükümlülüğünün başlaması için öncelikle gerekli olan husus, söz konusu iddianın savunulabilir olmasıdır. İddianın savunulabilir olması, açık ve olgulara ilişkin ayrıntı içermesinin yanında ancak makul kanıtlarla desteklenmesiyle mümkündür (benzer yöndeki karar için *Cihan Alpyürük*, B. No: 2017/37528, 29/9/2020, § 48).

42. Olayda başvurucunun ayrıntılı açıklamalarına dayalı şikâyet dilekçesi ile yaralanmasına delil olarak gösterdiği olay tarihine yakın tarihli sağlık raporları (bkz. §§ 13, 14) birlikte değerlendirildiğinde kötü muamele iddialarının savunulabilir olduğu açıktır. Bu durumda devletin etkili soruşturma yükümlülüğüne yönelik olarak başvurucunun beklentisinin meşru olduğu kabul edilmelidir.

43. Yukarıda da ifade edildiği üzere Başsavcılık kararında başvurucunun toplantıya katılıp katılmadığının belli olmadığı gibi herhangi bir polis merkezine müracaatının da bulunmadığı, 25/8/2018 tarihinde yaralandığını beyan ettiği ve 10/9/2018 tarihinde yaklaşık on beş gün sonra Cumhuriyet Başsavcılığına müracaat ettiği, nerede ve nasıl yaralandığının belli olmadığı sonucuna ulaşılmış ve başvurucunun mevcut yaralanmalarının kolluk görevlilerinin müdahalesiyle meydana gelmiş olabileceği hususu üzerinde durulmamıştır.

44. Başsavcılıkça başvurucunun şikâyeti üzerine derhâl soruşturma başlatıldığı, başvurucunun şikâyet ve delillerinin tespiti amacıyla ifadesinin alındığı görülmektedir. Bunun yanında soruşturma makamınca başvurucunun yaralanmasının niteliğini belirlemeye yönelik adli görüş sorulmuş ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılması bakımından başvurucunun katılmak amacıyla olduğu etkinliğe ilişkin kolluk yazı ve tutanakları da dosyaya alınmıştır. Buna karşın Başsavcılıkça olay yerini gösteren kamera görüntülerine ulaşamadığı gibi tanıkların olup olmadığı da soruşturulmamış ve sonuç olarak kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.

45. Başvurucu; Başsavcılıkça verilen kovuşturmaya yer olmadığı kararına karşı itiraz etmiş, 11/4/2019 tarihli itiraz dilekçesinde olayın tanıklarını bildirmiş, dilekçe ekinde ise polis müdahalesi sonucu yaralandığını gösterdiğini iddia ettiği fotoğrafları içerir CD sunmuş, itirazı inceleyen İstanbul 4. Sulh Ceza Hâkimliği 2/5/2019 tarihli kararıyla Başsavcılık kararının "usul ve yasaya uygun olduğu, kararın gerekçesine göre yerinde olduğu ve itiraz sebeplerinin yerinde olmadığı" gerekçesine dayanarak ret kararı vermiştir.

46. Soruşturma makamlarınca ulaşılan sonuçların delillerin nesnel analizine dayanması, bu analiz yapılırken adalete olan inancın sarsılmaması ve soruşturmanın etkili yürütüldüğü hususunda tereddüt oluşmaması bakımından elzemdir. Ayrıca kamu görevlilerinin eylemleri dolayısıyla kötü muamele yasağının ihlal edildiğine yönelik

şikâyetlerin araştırılmasında soruşturma makamlarının tutumu bu olaylara müsamaha gösterilmeyeceği izlenimi verilmesi yönünden büyük öneme sahiptir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. *Cihan Alpyürük*, § 55).

47. Somut olayda Başsavcılık, başvurunun yaralanmasından sorumlu kişilerin kimliklerinin belirlenmesi bakımından hareketsiz kalmış; başvurunun raporla da sabit görülen yaralanmasına ve bu yaralanmaya ilişkin anlatımına bir açıklama getirmemiştir.

48. İtirazı inceleyen Sulh Ceza Hâkimliği de itiraz dilekçesi ekinde başvurunun anlatımını doğrular mahiyette fotoğraflar sunmuş olmasına ve olayın tanığı olduğunu öne sürdüğü kişileri bildirmiş olmasına rağmen buna ilişkin gerekçe de göstermeden itiraz sebeplerinin yerinde olmadığı açıklamasıyla başvurunun itirazını reddetmiştir.

49. Sonuç olarak soruşturmadaki eksiklikler nedeniyle etkili ve yeterli bir soruşturmanın yapıldığı ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılması için Başsavcılıkça ve soruşturma makamlarınca gereken çabanın gösterildiği söylenemeyecektir.

50. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Muhterem İNCE bu görüşe katılmamıştır.

51. Yukarıda belirtilen tespitler ışığında soruşturmadaki eksiklikler nedeniyle başvurunun şikâyetine konu ettiği olayın gerçekleşme koşulları konusunda yeterli veri bulunmadığı (özellikle itiraz dilekçesi ekinde sunulan fotoğrafların olay anına ait olup olmadığı) nazara alındığında bu aşamada kötü muamele yasağının maddi boyutu itibarıyla bir inceleme yapılmasına olanak bulunmadığı değerlendirilmiştir.

4. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

52. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. ...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

53. Başvurucu, yeniden soruşturma yapılmasına karar verilmesi ile 100.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

54. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal

kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

55. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

56. İhlalin kovuşturmayaya yer olmadığı ya da daimî arama kararı gibi bazı nedenlerle soruşturmanın sonlandırılmasından kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılması için kararın bir örneğinin ilgili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden soruşturma yapılması sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden soruşturma yapılması kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili Cumhuriyet başsavcılığının yeniden soruşturma yapılması sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı Cumhuriyet başsavcılığının yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden soruşturma yapma kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (benzer yöndeki kararlar için bkz. *Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66, 67).

57. Başvuruda, kolluk güçleri tarafından hukuka aykırı güç kullanılması iddiasına ilişkin olarak etkili soruşturma yapılmaması nedeniyle kötü muamele yasağının usul boyutuyla ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Kötü muamele yasağının usul boyutuna yönelik ihlalin ise öncelikle Başsavcılığın kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

58. Bu durumda kötü muamele yasağının usul boyutuna yönelik ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden soruşturma, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş, yeniden soruşturma kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden soruşturma yapılmak üzere ilgili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

59. Öte yandan somut olayda kötü muamele yasağının ihlal edildiğinin tespit edilmesinin başvuruçunun uğradığı zararların giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı açıktır. Dolayısıyla *eski hâle getirme* kuralı çerçevesinde ihlalin bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılabilmesi için kötü muamele yasağının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruçuya net 60.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

60. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvuruçuların uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvuruçunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

61. 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruçuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

C. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE Muhterem İNCE'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına (Soruşturma No: 2018/146006) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruçuya net 60.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

F. 9.900 TL vekâlet ücretinin başvuruçuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruçunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/2/2023 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu, kolluk görevlilerinin güç kullanımı sonucunda yaralandığını, ancak eylemi gerçekleştiren görevliler hakkında etkili soruşturma yürütülmediğini belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Mahkememiz çoğunluğu, başvurusunun yaralanmasına ilişkin yürütülen soruşturmanın etkili ve yeterli olmadığı, maddi gereğin ortaya çıkarılması için gereken çabanın gösterilmediği gerekçesiyle kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Çoğunluğun bu yöndeki görüşüne katılmıyorum

2. Kamuoyunda “cumartesi anneleri” olarak bilinen grubun haftalık 700. toplantısını gerçekleştireceğine dair birçok sivil toplum kuruluşunun sosyal medyadan çağrılarda bulunduğu, ancak söz konusu etkinlikle ilgili herhangi bir bildirimde bulunulmaması nedeniyle Beyoğlu Kaymakamlığı, 25/8/2018 tarihinde ilçe sınırlarında “Cumartesi annelerinin 700. Haftasındayız” sloganı ile yapılacak tüm etkinliklerin yasaklanmasına karar vermiştir. Kaymakamlık yasaklama kararını, “kanunlara göre ... herhangi bir bildirimde bulunulmadığından milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla” verdiğini belirmiş, kararında 2911 sayılı Kanunu’nun 10. ve 17. maddesi ile 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu’nun 32. maddesinin (ç) fıkrasına dayanmıştır.

3. Devletin, bireyin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına saygı gösterme yükümlülüğü, öncelikle kamu otoritelerinin bu hakka müdahale etmemelerini, yani anılan maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen şekillerde kişilerin fiziksel ve ruhsal zarar görmelerine neden olmamalarını gerektirir. Bu, devletin bireyin vücut ve ruh bütünlüğüne saygı gösterme yükümlülüğünden kaynaklanan negatif ödevidir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 81). Devletin, kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamında sahip olduğu bu pozitif yükümlülüğün bir de usuli boyutu bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, doğal olmayan her türlü fiziksel ve ruhsal saldırı olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmi bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, söz konusu saldırıları önleyen hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak ve kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda, bunların sorumlulukları altında meydana gelen olaylar için hesap vermelerini sağlamaktır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 110).

4. Kötü muamele iddialarına ilişkin etkili bir soruşturmanın başlatılabilmesi için, öncelikle işkence ve kötü muamele konusundaki iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. İddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için, her türlü makul şüpheden uzak kanıtların varlığı gerekir. Bu nitelikteki bir kanıt, yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karinelere de oluşabilir. Ancak bu uygun koşulların tespiti halinde bir soruşturma yükümlülüğünün gerekliliğinden bahsedilebilir (*C.D.*, B. No: 2013/394, 6/3/2014, § 28).

5. Somut olayda kalabalık bir grup, bildirim yükümlülüğüne aykırı olarak 25/8/2018 tarihinde İstanbul ili Galatasaray meydanında oturma ve toplanma eylemi gerçekleştirmeye çalışmışlardır. Kolluk görevlileri, eylemin kanunsuz olduğunu bildirerek gruba dağılmaları yönünde sözlü bildirimde bulunmuşlar, fakat gösteriye katılanların sözlü ve fiziki saldırıda bulunarak karşılık vermeleri üzerine sekiz kolluk görevlisi olayda yaralanmış; dolayısıyla gösteri, kamu düzenini bozan bir evreye dönüşmüş, barışçıl olmaktan çıkmıştır. Toplantıya

katılanların dağılmamaları üzerine gerçekleştirilen müdahalenin, bozulan kamu düzeninin tekrar teminini sağlamaya yönelik olduğu görülmektedir. Kolluk kuvvetleri protestocu grubu dağıtmak amacıyla müdahalede bulunduğu ilk aşamada 23 kişi yakalanmıştır. Grubun 45 dakika sonrasında tekrar İstiklal Caddesi Hazzapolu Pasajı ve çevresinde toplanmaları, oturma eylemi gerçekleştirmeleri ve çeşitli slogan atmaları üzerine uyarıya rağmen dağılmayan gruba bedeni kuvvet kullanılarak tekrar müdahalede bulunulmuş, bu sırada ise 13 kişi yakalanmıştır. Fakat başvurucunun yakalanan kişiler içinde yer aldığına dair bireysel başvuru formu ve ekindeki belgelerde bir bilgi verilmediği dikkate alındığında polisin yakaladığı kişiler içinde olmadığı açıktır.

6. Başvurucu tarafından olay tarihinden 15 gün sonra kolluk görevlileri tarafından fiziki şiddete maruz kaldığı gerekçesiyle İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuş; Başsavcılık, başvurucunun yaralanmasının niteliğini tespit etmek amacıyla İstanbul Adli Tıp Şube Müdürlüğünden görüş sormuştur. Başsavcılık, soruşturma sonunda kolluk görevlilerinin yetkileri dâhilinde güç kullanarak toplantıyı dağıttıklarını, ayrıca kolluk görevlilerinin yaralama ve hakaret suçunu işlediklerine yönelik soyut beyan dışında herhangi bir delil elde edilemediği, başvurucunun olay günü toplantıya katılıp katılmadığının belli olmadığı, herhangi bir polis merkezine müracaat etmediği, 25/8/218 tarihinde yaralandığını beyan etmesine karşılık 10/9/2018 tarihinde Cumhuriyet savcılığına başvurduğu, bu haliyle nerede ve nasıl yaralandığının belli olmadığı gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Başvurucunun itirazını inceleyen sulh ceza hâkimliği de Başsavcılık kararının usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir. Dolayısıyla Başsavcılık ve sulh ceza hakimliği kararları dikkate alındığında başvurucunun şikâyeti yönünden etkili ve yeterli bir soruşturmanın yapılmadığı söylenemeyecektir.

7. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alına kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edilmediği kanaatini taşıdığımdan çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Üye
Muhterem İNCE